

מבוא לכלכלה ללא כלכלנים (כלכלה בשביל האזרח האחראי)

תכנית הקורס

מטרת הקורס

הקורס מציג כמה מן המושגים, השיטות והרעיונות המרכזיים במחשבה הכלכלית ("דרך מחשבה הכלכלית" לפי פרופ' פול היינה), במטרה להכיר את הסטודנטים עם הרעיונות כלכליות העומדים שנבדקו והוכיחו את עצמם בהצלחה בדוגמאות (במעשות) רבות של ההיסטוריה. הקורס עוזר לפתח את ההרגל ומיומנות בסיסי של הסטודנטים לחפש ולנתח את המידע ונתונים כלכליים כדי להכין את הכלים אנליטיים שלהם כאזרחים אחראים

המושגים בסיסיים של הקורס

רציונליות, בחירה, משאבים מוגבלים, עלות – תועלת, ביקוש והיצע, תמריצים, שיווי משקל, עלויות אלטרנטיביות, חלוקת עבודה, שיתוף פעולה (כולל ספונטני), שוק, אמון, מוצרים ציבוריים, רכוש פרטי וזהות הקניין, מוסדות. היסטוריה כלכלית כאוסף של דוגמאות את הכשלונות והצלחות של מדינות כלכלית ושל מוסדות.

דוגמאות לניתוח מיקרו כלכלי

בחירה צרכנית תחת הגבלת מחירים ועל השוק חופשי, שכר מינימום ותוצאותיה, מבנה שווקים:

דוגמאות לניתוח מאקרו כלכלי

תקציב המדינה, מבנה את התקציב, הגירעון בתקציב, חוב ממשלתיות ואינפלציה, מנגנון את המעבר מאינפלציה גבוהה להיפר-אינפלציה, גורמים של צמיחה כלכלית ומדיניות ממשלתית הגדלת הביקוש

ידע באנגלית וידע בהיסטוריה – יתרונות גדולות

ספרי הלימוד:

פול היינה הדרך הכלכלית של החשיבה

Heyne P., Boettke P., Prychitko The Economic Way of Thinking (13th Edition) Pearson Series in Economics 2013 <https://www.amazon.com/Economic-Thinking-13th-Pearson-Economics/dp/0132991292>

נתן רוסנברג, ל. בירדצל איך המערב גדל עשיר: השינוי הכלכלי של העולם התעשייתי

Rosenberg Nathan, Birdzell L.E. "How the West Grew Rich: The Economic Transformation Of The Industrial World" Basic Books; 1st edition 1987 <https://www.amazon.com/How-West-Grew-Rich-Transformation/dp/0465031099>

נושאי הקורס ורשימת קריאות

קריא	תיאור של השוור	שיעור
פול היינה פרקים 1, 2 ¹	מבוא, המושגים היקריים, שיתוף פעולה מתוכננת ושיתוף פעולה ספונטני. זכות הקניין וההיסטוריה של המוסד. הצמיחה הכלכלית המודרנית. רציונליות	הרצאה 1
Adam Smith (Wealth of Nations ²), Rosenberg, Birdzell	, חלוקת עבודה ושיתוף פעולה ספונטני, שיתוף פעולה בלתי-אישי, הסיפור של העיפרון ³ משחקים חוזרים בלי סוף דוגמאות. דוגמאות של חוזה חופשי, חוזה כפוי	סמינריון 1
פול היינה פרקים 3-6 https://fee.org/articles/the-economics-of-price-fixing/	בחירה של צרכן, ביקוש והיצע, תועלת ותועלת שולית, עלויות אלטרנטיביות (עלויות ההזדמנויות), גבול אפשרויות הייצור, מחירי השוק חפשי ומחירים קבועים על ידי הממשלה	הרצאה 2
D.Armentano ⁴ פול היינה פרקים 9, 11	שיווי משקל בשוק, סוגים טיפוסיים של מבנה שוק. דוגמאות של שוק המונופוליה, שוק אוליגופולי, והתחרות המשוכללת, איכות הסחורה והשירות יוצא דופן (מתג) כסוג של המונופול. הסתדרות דיני הגבלים עסקיים בישראל (ערוץ 7, 1999) בארצות הברית (Standard Oil 1911, Alcoa, 1945; Microsoft) הנחות מרומזות של דיני הגבלים עסקיים: ממשלה רציונלית בתום לב מהגנת את הצרכנים (בלתי רציונליים או אם רציונליות מוגבלת) נגד עסקים גדולים (רציונליים ובלתי חרוצים)	הרצאה 3
Doing Business & Economic Freedom	עלות ההזדמנויות, גבול אפשרויות הייצור – דוגמאות. טווח קצר (צפיד) טווח ארוך (גמיש) הנטל הבירוקרטי (הרגולציה) לעסקים	סמינריון 2

¹ הינה המספרים של פרקים נתנו לפי מהדורה # 10 (Economic way of thinking, tenth edition)

² <http://www.econlib.org/library/Smith/smWN.html> ("Of the Division of Labor")

³ <http://www.econlib.org/library/Essays/rdPnc11.html>

⁴ *Dominick T. Armentano Antitrust The Case for Repeal Revised 2nd Edition* Ludwig von Mises Institute

<https://mises.org/library/antitrust-case-repeal>

קריא	תיאור של השיור	שיעור
in the World (Fraser Institute) ⁵	בטיחות ואיכות (בינוי, מזון וכו') קצב הכשר נגד הנשיא רווולט ⁶	
Ronald Coase ⁷ . פול היינה פרקים 13, 14	כשל שוק וכישלונות של הממשלה. דוגמאות הסטוריות מרוסיה. השפעות חיצוניות ⁸ . שכר מינימום, פיקוח על שכר דירה, רשיונות לכל מיני העסקים, אישורי בניה וכו'	הרצאה 4
פול היינה פרקים 13, 14	אמון, מוסדות "כלכליים" ו"פוליטיים", מוצרים ציבוריים (טהורים ומעורים). דוגמאות של ייצור פרטי של מוצרים ציבוריים. מוסר החדש ורגולציות בלתי מוגבלות - אקולוגיות, דיני הגבלים עסקיים ומלחמה נגד אפליה	הרצאה 5
	מבחן (טסט) אמצע דיווחים קצריים – דיני הגבלים עסקיים בישראל, בניה בישראל. חומר החדש – מעשה צדקה, התנדבות. איך להגן על הסביבה?	סמינריון 3
פול היינה פרקים 15, 17, 16	הכסף. דרכי האירגון של זרימת הכסף (נתבסס על המונופול של מדינה על הנפקה של הכסף או בלי המונופול הזה). המדיניות המונטרית. האמון והצפיות כגורמים של האינפלציה. סיכונים של מדיניות ודרכים להגן את החיסכונים הפרטיים.	הרצאה 6
Adam Smith ⁹ פול היינה פרקים 20, 21 Rosenberg Nathan, Birdzell	צמיחה כלכלית: לטווח קצר ולטווח ארוך. גורמים של צמיחה כלכלית. תקציב, מסים, גירעון וחוב "ציבורי" (חוב של מדינה). האינפלציה הממוקדת והחוב הציבורי בשליטה	הרצאה 7
http://www.mof.gov.il/ ;	דיווח קצר: מה הכרתי על ישראל ומה למדתי מהרייטינג של	סמינריון 4

⁵ <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/israel>;
<https://www.fraserinstitute.org/studies/economic-freedom>

⁶ http://www.coordinationproblem.org/2012/05/the-kosher-butchers-who-helped-end-the-first-new-deal.html?utm_source=dvr.it&utm_medium=twitter

⁷ <https://courses.cit.cornell.edu/econ335/out/lighthouse.pdf> ;
<https://econ.ucsb.edu/~tedb/Courses/UCSBpf/readings/coase.pdf> - see Delta Air Corporation v. Kersey, Kersey v. City of Atlanta, Supreme Court of Georgia, 193 Ga. 862, 20 S.E. 2d 245 (1942)..

⁸ <http://www.csun.edu/~dgv61315/L&Elect2.pdf> <http://www.econlib.org/library/Enc/bios/Coase.html>

⁹ "Little else is requisite to carry a state to the highest degree of opulence from the lowest barbarism, but peace, easy taxes, and a tolerable administration of justice: all the rest being brought about by the natural course of things." Lecture in 1755, quoted in Dugald Stewart, Account Of The Life And Writings Of Adam Smith LLD, Section IV, 25. <http://files.libertyfund.org/pll/quotes/436.html>

קריא	תיאור של השיור	שיעור
http://www.boi.org.il ; http://www.cbs.gov.il	<p>חופש כלכלי ומה לא הכרתי. חיפוש של נתונים כדי לשער איום העלית באימפלציה (אתרים של בנק ישראל¹⁰, משרד העוצר¹¹, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה¹²). מוסיפים נתונים על המבנה של התקציב המדינה.</p>	
Rosenberg Nathan, Birdzell	<p>תמצית של הקורס. היסטוריה של כלכלה עולמית בעשר דקות רכוש פרטי, זכות הקניין ומוסדות. רציונליות וחופש הבחירה. בחירה של הצרכן. תחרות. יכולת של ממשלה לשפיע את צמיחה כלכלית. איך האזרה יכול להגן את עצמו נגד הסיכונים הפוליטיים?</p>	הרצאה 8
		מבחן

תרגילים וחובות הקורס

יש להגיש או להציג¹³ בסמינריון 2 דיווחים קצרים - פרזנטציה עד 12 שקופיות (דוגמאות של נשאות תראה למעלה), כדי להיות זכאים-יות להיבחן.

¹⁰ <http://www.boi.org.il/heb/Pages/Homepage.aspx>
¹¹ http://mof.gov.il/BudgetSite/statebudget/BUDGET2017_2018/Pages/default.aspx
¹² <http://www.cbs.gov.il/reader>
¹³ יתרון משמעותי